

بخش اول: پرسشنامه سنجش خودراهبری در یادگیری Fisher (SDL)

عبارات زیر را خوانده و پاسخ خود را با توجه به گزینه‌های روبروی هر سوال علامت بزنید.

ردیف	عبارات	کاملاً مخالفم	مخالفم	نه موافقم و نه مخالفم	موافقم	کاملاً موافقم
۱	وقتم را به خوبی مدیریت می‌کنم.					
۲	فرد منظمی هستم.					
۳	کارهایم سازمان‌یافته و برنامه‌ریزی شده هستند.					
۴	محدودیت‌های زمانی سفت و سختی برایم خودم قایل می‌شوم.					
۵	مهارت‌های مدیریتی خوبی دارم.					
۶	در انجام کارها سبک خاص خود را دارم.					
۷	در یادگیری‌ام سیستم و نظام خاص خود را دنبال می‌کنم.					
۸	برای مطالعه‌ام زمان خاصی را اختصاص می‌دهم.					
۹	من با برنامه‌ریزی، مسائل را حل می‌کنم.					
۱۰	کارهایم را اولویت‌بندی می‌کنم.					
۱۱	من می‌توانم فرآیند یادگیری خودم را پیگیری کنم.					
۱۲	ترجیح می‌دهم فرآیند یادگیری‌ام با برنامه باشد.					
۱۳	نسبت به توانایی خود برای جستجوی اطلاعات مورد نیازم مطمئنم.					
۱۴	می‌خواهم اطلاعات جدیدی بیاموزم.					
۱۵	از یادگیری اطلاعات جدید لذت می‌برم.					
۱۶	یادگیری برایم بسیار مهم است.					
۱۷	از چالش (تقابل و برخورد افکار در موضوعات علمی) لذت می‌برم.					
۱۸	از مطالعه کردن لذت می‌برم.					
۱۹	نسبت به باورهای جدید و نو، دیدگاه انتقادی دارم.					
۲۰	دوست دارم قبل از تصمیم‌گیری به جمع‌آوری اطلاعات پردازم.					
۲۱	دوست دارم از فعالیت‌های خود را ارزیابی کنم.					
۲۲	من نسبت به عقاید و باورهای جدید با گشودگی عمل می‌کنم.					
۲۳	از اشتباهات خودم درس می‌گیرم.					
۲۴	دانستن چرایی مسائل، برایم مهم است.					
۲۵	وقتی نتوانم مشکلی را حل کنم، از دیگران درخواست کمک می‌کنم.					

					ترجیح می‌دهم اهداف شخصی برای کارهایم داشته باشم.	۲۶
					دوست دارم خودم برای خود تصمیم بگیرم.	۲۷
					خودم را در قبال تصمیماتم مسئول می‌دانم.	۲۸
					زندگی‌ام را کنترل می‌کنم.	۲۹
					استانداردهای بالایی در اقدامات و فعالیت‌های خودم دارم.	۳۰
					ترجیح می‌دهم برای یادگیری اهدافی داشته باشم.	۳۱
					عملکردم را مورد ارزیابی قرار می‌دهم.	۳۲
					فردی منطقی هستم.	۳۳
					مسئولیت‌پذیر هستم.	۳۴
					از خودم انتظارات بالایی دارم.	۳۵
					قادرم بر روی مساله‌ای تمرکز کنم.	۳۶
					از محدودیت‌های خودم آگاه هستم.	۳۷
					اطلاعاتی که می‌خواهم را پیدا می‌کنم.	۳۸
					به توانایی‌های خودم بسیار باور دارم.	۳۹
					ترجیح می‌دهم در ارزیابی عملکردم، ملاک‌های شخصی خودم را معیار قرار دهم.	۴۰

بخش دوم: معرفی پرسشنامه سنجش خودراهبری در یادگیری دانش‌آموزان (SDL)

رایج‌ترین تعریف یادگیری خودراهبر به وسیله نولز این چنین است: فراگیران با کمک یا بدون کمک دیگران برای تشخیص نیازهای یادگیری، تدوین اهداف، شناسایی منابع انسانی و غیرانسانی، انتخاب و اجرای راهبردهای یادگیری و ارزیابی پیامدهای یادگیری ابتکار عمل دارند. یادگیرندگان خودراهبر، افرادی خودانگیز، ساعی، مستقل، خود منضبط، خودباور و هدف‌محور هستند (نولز، ۱۹۷۵). ویلیامز تاکید کرده است که روش تدریس مبتنی بر حل مساله، بدون کسب مهارت‌های یادگیری خودراهبر نمی‌تواند محقق شود (ویلیامز، ۲۰۰۴). ارتقای مهارت‌های یادگیری خودراهبر در طول تحصیل حرفه‌ای یکی از اهداف روش تدریس مبتنی بر حل مساله گزارش شده است، همان‌طور که این روش در کسب و استفاده موثر دانش به دانشجویان کمک می‌کند آنها را برای زندگی حرفه‌ای آماده می‌نماید (شوکار و همکاران، ۲۰۰۲). شش مهارت برای خودراهبر شدن یادگیری پیشنهاد شده است: خودارزیابی از نیازهای یادگیری، ارزشیابی از خود و دیگران، دوراندیشی (تامل)، مدیریت اطلاعات، تفکر انتقادی، ارزیابی انتقادی که هریک از این مهارت‌ها به تنهایی کاربرد ندارند بلکه به هم وابسته‌اند و دانشجویان در یک زمان برای هدایت و کنترل یادگیری خود همه یا ترکیبی از این مهارت‌ها را به کار می‌برند (دریسکول، ۲۰۰۰؛ گیونز، ۲۰۰۲). اهمیت این مساله در آن است که روش‌های سنتی در آماده نمودن حرفه‌ای دانشجویان با نارسایی‌های زیادی مواجه شده است و نیاز مبرم به دانش روز که خود مجموعه اطلاعات وسیعی را شامل شده و از قدرت حافظه بشر پا را فراتر می‌گذارد، باید از روش‌ها و شیوه‌های آموزشی که قادر باشد دانشجویان را خودآموز، خودراهبر و برخوردار از قدرت استدلال و قضاوت بار آورده، استفاده نماید. آگاهی فراگیران از سطح خودراهبر بودن خود دارای مزایایی است. برای مثال، فراگیرانی که به سوالات پرسش‌نامه یادگیری خودراهبر پاسخ می‌دهند نه تنها سطح خودراهبر بودن آن‌ها در یادگیری مشخص می‌شود، بلکه این فرصت را پیدا می‌کنند که دید خود را نسبت به یادگیری خودراهبر افزایش دهند و درک بهتر از مفهوم یادگیری خودراهبر داشته باشند، که برای ارتقای یادگیری خودراهبر و مادام‌العمر و مستقل بودن در یادگیری ضروری است. همچنین اساتید با آگاهی از سطح خودراهبر بودن و کمبودهای یادگیری فراگیران، بهتر می‌توانند ایشان را از وابسته بودن در یادگیری به مستقل بودن با در نظر گرفتن نیازهای فردی‌شان هدایت کنند (سلطانی عربشاهی، نعیمی، ۱۳۹۱).

پرسش‌نامه سنجش خودراهبردی در یادگیری دانش‌آموزان (SDL)^۱ در سال ۲۰۰۱ توسط فیشر و همکاران ساخته شد. این مقیاس جایگزینی برای مقیاس آمادگی برای خودراهبردی یادگیری گاکلیمینو (۱۹۷۷) تدوین شده است. چرا که از زمان تدوین مقیاس گاکلیمینو تا به حال ساختار عاملی سازه‌های زیربنایی نظری آن به صورت معنادای مورد مذاقه و انتقاد قرار نگرفته است (اوشیا، ۲۰۰۳). این پرسشنامه مشتمل بر ۴۰ سوال می‌باشد که سه خرده‌مقیاس را در برمی‌گیرد. این خرده‌مقیاس‌ها عبارتند از خودکنترلی، رغبت به یادگیری، و خودمدیریتی اندازه‌گیری می‌کند. این پرسش‌نامه در ایران توسط ناد و همکاران (۱۳۹۰) هنجاریابی شد.

^۱ . Self-directed Learning

بخش سوم: روایی و پایایی پرسشنامه سنجش خودراهبری در یادگیری دانش آموزان (SDL)

شوکار و همکاران (۲۰۰۲) پایایی این مقیاس را به روش آلفای کرنباخ برای کل آزمون ۰/۸۲، و برای زیرمقیاس‌های خودمدیریتی ۰/۷۸، رغبت به یادگیری ۰/۷۱ و خودکنترلی ۰/۶۰ به دست آوردند. در ایران و در مطالعه سلطانی عربشاهی و نعیمی (۱۳۹۱) پایایی پرسش‌نامه یادگیری خودراهبر به روش آلفای کرنباخ برای کل آزمون ۰/۹۲، و زیرمقیاس‌های خودمدیریتی ۰/۸۵، رغبت به یادگیری ۰/۸۷ و خودکنترلی ۰/۸۴ به دست آمد. همچنین روایی سازه و محتوایی این پرسشنامه در این پژوهش مورد تایید قرار گرفت.

بخش چهارم: نمره گذاری پرسشنامه سنجش خودراهبری در یادگیری دانش آموزان (SDL)

عبارات این پرسشنامه، بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت نمره گذاری می‌شوند که در زیر آمده است:

- کاملاً مخالفم: ۱
- مخالفم: ۲
- نه موافقم نه مخالفم: ۳
- موافقم: ۴
- کاملاً موافقم: ۵

زیر مقیاس‌ها:

این پرسشنامه دارای ۳ زیر مقیاس به قرار زیر می‌باشد:

سوال‌ات	عامل
۱۳-۱	خودمدیریتی
۲۵-۱۴	رغبت به یادگیری
۴۰-۲۶	خودکنترلی

نمره گذاری:

در این پرسشنامه بالاترین نمره‌ای که فرد می‌تواند اخذ نماید برابر ۲۰۰ و پایین‌ترین نمره ۴۰ می‌باشد. اخذ نمره نزدیک به ۲۲۰ نشان‌دهنده خودراهبری یادگیری بالا در فرد و اخذ نمره نزدیک به ۴۰ نشان‌دهنده خودراهبری یادگیری پایین در فرد می‌باشد. نمره هریک از خرده‌مقیاس‌ها نیز با جمع امتیاز سوالات هریک از خرده‌مقیاس‌ها صورت می‌گیرد.

توجه: این پرسشنامه فاقد نمره گذاری معکوس می‌باشد.

منابع

- سلطانی عربشاهی، سید کامران؛ نعیمی، لیلا (۱۳۹۱). بررسی وضعیت موجود مهارت‌های یادگیری خودراهبر در دانشجویان پزشکی. *مجله علوم پزشکی رازی*، دوره ۲۰، شماره ۱۱۳، آبان.
- نادی، محمدعلی؛ سجادیان، ایلناز (۱۳۹۰). اعتباریابی مقیاس آمادگی برای خودراهبری در یادگیری برای دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی، *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، تابستان: ۱۱ (۲).
- Driscoll M. (2000). Computer based instruction. San Francisco: Jossey-bass.
- Fisher M, King J, Tague G. (2001). Development of a self-directed learning readiness scale for nursing education. *Nurse Educ Today*; 21(7): 516-25.
- Gibbons M. (2002). The self directed learning handbook: Challenging adolescent students to excel. San Francisco: Josset-Bass.
- Guglielmino, L., (1977). Development of Self-Directed Learning Readiness Scale. Doctoral dissertation, University of Georgia.
- Knowles MS. (1975). Self-directed learning; A guide for learners and teacher. New York: Association Press.
- O'Shea E. (2003). Self-directed learning in nurse education: a review of the literature. *J Adv Nurs*; 43(1): 62-70.
- Shokar GS, Shokar NK, Romero CM, Bulik RJ. (2002). Self-directed learning: looking at outcomes with medical students. *Medical student Education. Journal abbreviation*; 34(3):197-200.
- Williams B.(2004). Self-direction in problem based learning program. *Nurse Education Today*.; 24: 277-285.